

Задорожний В.П., д.держ.упр., доцент,
Пасічна І.О., к.ю.н.
*Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка (м. Полтава, Україна)*

ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ ПОДАТКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

Фінансова стабільність національної економіки залежить від стану дотримання фінансового, в тому числі податкового законодавства України. Якісним показником дотримання законодавства є юридична відповідальність, а також дотримання прав і законних інтересів суб'єктів податкових правовідносин. Суб'єктивні права кореспондують юридичним обов'язкам і становлять зміст податкових правовідносин.

Представники фінансово-правової науки наголошують на тому, що змістом податкових правовідносин є внесення певної суми грошових коштів до публічних фондів грошових коштів, в результаті чого відбувається формування цих фондів. Так, досліджуючи податкові правовідносини, С.Д. Ципкін зазначає, що основний зміст податкового правовідношення складає обов'язок платника податків і зборів внести певну суму в державний бюджет у чітко встановлені строки, вказані в законі чи постанові уряду [4, с. 66]. Як вважає Н.І. Хімічева, основним змістом податкового правовідношення є обов'язок платника податків і зборів внести в бюджетну систему або позабюджетний державний (місцевий) фонд грошову суму відповідно до встановлених ставок і в передбачені строки, й обов'язок компетентних органів забезпечити сплату податків. Невиконання платниками податків і зборів свого обов'язку має наслідком нанесення матеріальної шкоди державі або муніципальному утворенню, обмежує їх можливість з реалізації своїх завдань і функцій [3, с. 333–334]. Натомість основним змістом податкових правовідносин, Н.Ю. Пришва вважає, «забезпечений державним примусом обов'язок платника внести до бюджету чи державного (публічного) позабюджетного фонду певну суму грошових коштів» [2, с. 75].

Змістом податкових правовідносин є належне й безумовне виконання платником податків і зборів обов'язків перед державою з метою забезпечення задоволення її публічних інтересів. Реальна поведінка учасників правовідносин детермінована їх інтересами. В податкових правовідносинах домінує публічний інтерес держави у надходженні податків і зборів до публічних фондів грошових коштів. Сама ж поведінка суб'єктів спрямована на досягнення певного результату. У сплаті податків зацікавлена не вся соціальна спільнота, а виключно держава як її частина. Тому податкові правовідносини є формою реалізації інтересів саме держави. Публічний інтерес у податковій сфері – це забезпечений правом майновий інтерес держави у надходженні податків і зборів до публічних фондів грошових коштів.

Суб'єктивні права та юридичні обов'язки як елементи змісту податкових правовідносин закріплюються в нормативній моделі, яка створюється для кожного з варіантів поведінки суб'єктів. Обравши конкретний варіант поведінки, що відповідає певній моделі податкових правовідносин, суб'єкти повинні будувати свої відносини відповідно до встановленої для цього варіанту моделі.

Юридичний зміст податкових правовідносин забезпечує можливість переходу (трансформації) до реальних правовідносин на підставі існування визначених законом обставин – юридичних фактів. Поняття юридичного факту об'єднує два протилежних, але нерозривно пов'язаних моменти: це явища дійсності – дія чи бездіяльність (матеріальний аспект), що породжує внаслідок указівки норм права певні правові наслідки (юридичний момент) [1, с. 281].

Наявність юридичного факту перетворює можливе у дійсне (суб'єкта права у суб'єкта правовідносин), правову абстракцію (суб'єктивні права та обов'язки) в правову реальність (їх реалізацію), здійснює перехід від загального до конкретного (загальні права суб'єктів проєктуються на конкретні правовідносини), і тим самим конструюються правовідносини [5,

с. 474]. Юридичні факти забезпечують перетворення (конструювання) нормативної моделі податкових правовідносин у реальні правовідносини. Юридичний факт ніби «оживляє» норми податкового права. Факти створюють перехід від правової абстракції (правової моделі), визначеної нормами податкового права до правової реальності, якою є податкові правовідносини. Якщо реальна поведінка суб'єктів податкових правовідносин відповідає моделі, закріпленій у нормах податкового права, виникають регулятивні правовідносини. Неправомірною поведінкою перетворює модель податкових правовідносин в охоронні податкові правовідносини.

Підсумовуючи наведені міркування, можна зазначити, що юридичним змістом податкових правовідносин є суб'єктивні права та юридичні обов'язки, що забезпечують можливість трансформації моделі податкових правовідносин за визначених законом обставин (юридичних фактів) у реальну поведінку суб'єктів цих відносин, детерміновану публічними інтересами і спрямовану на досягнення відповідного результату – формування публічних фондів грошових коштів.

Список використаних джерел

1. Общая теория государства и права : [академический курс в 2-х томах] / под ред. проф. М. Н. Марченко. – М. : Издательство “Зерцало”, 1998. – . – Т. 2 : Теория права. – 1998. – 640 с.
2. Пришва Н. Ю. Податкове право : навч. посібник / Пришва Н. Ю. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 368 с.
3. Финансовое право : учебник / [Горбунова О. Н., Крохина Ю. А., Писарева Е. Г. и др.] ; под ред. Н. И. Химичевой. – [3-е изд.]. – М. : Юристъ, 2004. – 749 с.
4. Цыпкин С. Д. Доходы государственного бюджета СССР : правовые вопросы : [монография] / Цыпкин С. Д. – М. : Юрид. лит., 1973. – 222 с.
5. Чернадчук В. Д. Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні : [монографія] / Чернадчук В. Д. – Суми : Університетська книга, 2008. – 456 с.